

INTERVJU

Krise zadolženosti ne moremo rešiti z nadaljnjim zadolževanjem

Vida Kočjan, foto: Matic Štojs

Mag. Andrej Šircelj

Mag. Andrej Šircelj je ekonomist, pravnik in politik. Rodil se je v Ljubljani, kjer je obiskoval osnovno šolo in nato klasično gimnazijo. Leta 1985 je diplomiral na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, leta 2003 pa končal magistrski študij na Pravni fakulteti v Mariboru. Svojo delovno pot je začel kot učitelj na Srednji ekonomski šoli v Ljubljani, nadaljeval kot vodja prodaje v Iskri, nato je bil kot višji svetovalec zaposlen na Gospodarski zbornici Slovenije, v letih od 1992 do 1996 kot svetovalec vlade za področje davkov na ministrstvu za finance, kot direktor področja za davčno in finančno svetovanje je bil zaposlen v eni od svetovnih revizijskih hiš in v podjetju, katerega ustanovitelj je bil. Med decembrom 2005 in 21. oktobrom 2008 je bil državni sekretar v Kabinetu predsednika Vlade RS, nato pa svetovalec predsednika uprave v Gorenjski banki Kranj. Na državnozbornih volitvah leta 2011 je kandidiral na listi SDS in bil izvoljen za poslanca. V državnem zboru je predsednik odbora za finance in monetarno politiko ter član več komisij. Z mag. Širceljem sem se pogovarjala minuli petek v prostorih državnega zbora.

Vlada RS je potrdila predlog varčevalni ukrepov, predlog zakona pa poslala v parlamentarno obravnavo po nujnem postopku. Kakšno je vaše stališče do tega?

Vlada je sprejela zakon, s katerim naj bi uravnotežili javne finance. To seveda pomeni, da bomo morali državno porabo prilagoditi tistemu, kar ustvarimo. Tukaj ne govorimo o varčevanju. Kajti varčevalni ukrepi so tisti, ki nastanejo na podlagi tega, da denar zaslužimo, ga ne potrošimo, ampak prihranimo. V Sloveniji nismo ustvarili več, da bi lahko varčevali, ampak dejansko porabljammo denar, ki ga nismo ustvarili. V bistvu se zadolžujemo za tekočo porabo, ki je nismo ustvarili. V zadnjih treh letih je javni sektor v državi potrošil 20 odstotkov več kot ustvaril. To pomeni, da se je javnofinančni primanjkljaj povečal na 6,4 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP), kar pomeni, da vsako leto potrošimo 2 milijardi evrov več kot ustvarimo. Zaradi tega je nujno, da porabo javnega sektorja spravimo v okvir, ki je realen. Realno pa je tisto, kar ustvarimo. Zaradi tega je treba zmanjšati javno porabo in zato je Vlada RS pripravila številne ukrepe.

Kako ocenjujete te ukrepe, so uravnoteženi?

Ukrepi se nanašajo na različna področja v javnem sektorju in so uravnoteženi po vseh sektorjih, tudi na področju šolstva, sociale, zdravstvenega varstva in podobno. Vsi deli javnega sektorja naj bi tako prispevali svoj delež. To je nujnost, predvsem zato, da zmanjšamo primanjkljaj in nato zadolženost države. Ta zadolženost se je v zadnjih treh letih povečala, in sicer s približno slabih 8 milijard v letu 2008 na 16 milijard

evrov v letu 2012. To pomeni, da se je v zadnjih treh letih zadolženost države v širšem smislu podvojila. Podvojenost pomeni, da bomo čedalje več plačevali za obresti; tako bomo letos za obresti plačali že skoraj 700 milijonov evrov na letni ravni. In namesto da bi teh 700 milijonov evrov dali za znatnost, razvoj, izobraževanje in za to, da bi povečevali blaginjo državljanov, dajemo denar za obresti. Ta znesek se bo, če se ne nhamo zadolževali in če ne sprejememo ukrepov, še povečeval. Skratka, zadolžujemo prihodnje rodove in ti bodo tudi plačevali te obresti. Brezglavo zadolževanje je treba dolgoročno ustaviti.

Poudarek dajete temu, da ne gre za varčevanje, sploh pa ne na plečih socialno šibkih oziroma najbolj ranljivih skupin. Je tako?

Tako je. To ni varčevanje, ampak gre za to, da ne porabljammo tistega, česar nimamo. Naj to predstavim še bolj razumljivo. To je tako kot v družini. Tudi v družini lahko na daljši rok potrošimo le toliko, kolikor imamo. Če želimo potrošiti več, se zadolžimo. Če se zadolžimo, moramo dati jamstvo. Če dolgovi ne moremo plačevati, lahko najamemo nove dolgove. In na koncu se lahko zgodi, da vse izgubimo. Tudi jamstvo, pa četudi je to nepremičnina. V zgodovini poznamo tako bankrote posameznikov, podjetij kot tudi bankrote držav. Slednji seveda niso čisto takšni, kot je bankrot posameznikov ali podjetij. Zdajšnji ukrepi, ki so sprejeti prav zato, da se temu izognemo, pa ne temeljijo na tem, da bi najšibkejšim skupinam vzeli največ. Navsezadnje najšibkejša skupina zaradi selektivnega značaja ukrepov sploh ne bodo ali pa bodo najmanj prizadete pri tem. Zaradi dodatne obdavčitve se bodo prihodki najbolj zmanjšali tistim, ki imajo največ. Ker pa je največ ljudi nekje v spodnji sredini, se seveda prihodki tudi tem zmanjšajo, vendar ne toliko kot tistim, ki imajo največ. To je razvidno tudi iz zmanjševanja plač. Hkrati so napovedani tudi ukrepi, ki bodo povečali davke za bogatejše.

Kakšni so ti ukrepi?

Napovedan je še en razred pri dohodninski lestvici, kar pomeni, da bodo najvišji dohodki obdavčeni z dodatno in višjo davčno stopnjo. Poleg tega bo bolj obdavčeno nekatero premoženje, od zelo dragih in močnih avtomobilov do jaht, velikih hiš, drugih hiš, vikendov in podobno. Povečala se bo stopnja obdavčitve za dividende, obresti in kapital-ske dobičke. Ukrepi gredo torej v smer, da se zmanjšajo tudi socialne oziroma dohodkovne razlike med prebivalstvom.

Stavke ne razumem niti iz ekonomskega, niti iz socialnega, niti iz gospodarskega zornega kota.

Kako ocenjujete pogajanja med socialnimi partnerji in napovedano stavko? Kaj je z njo sploh mogoče doseči?

Mislím, da so pogajanja nujna. Velja pa tudi, da pogajalci, dokler se pogajajo, ne grozijo s stavko. Stavka je skrajni ukrep. Tokratna stavka pa je bila napovedana že kmalu po začetku pogajanj in se je v tem času uporabljala tudi kot pogajalsko izhodišče nekaterih sindikatov. Vlada je prvotne predlagane ukrepe že omilila, nekateri sindikati pa, kot kaže, niso za kompromise. Stavke ne razumem niti iz ekonomskega, niti iz socialnega, niti iz gospodarskega zornega kota. Menim tudi, da ni v interesu vseh zaposlenih v javnem sektorju, da v sredo ne bodo delali. Tudi javni sektor prispeva v BDP. Ob dejstvu, da BDP znaša približno 15 odstotkov na letni ravni in da je ta 35,6 milijarde evrov ter glede na število delovnih dni bo z enodnevnno stavko nastala neposredna izguba v višini 21 milijonov evrov. To se bo odrazilo v višini BDP. Kolikšna bo še dodatna izguba zaradi tega, ker nekateri ljudje v gospodarstvu ne bodo delali, če ne bodo delovali vrtci, šole in podobno, pa je za zdaj težko oceniti. S tem bomo dosegli, da bo Slovenija v vseh mednarodnih primerljivih podatkih še nižje, kot je zdaj. Prišlo bo do nadaljnjih ukrepov, ti pa bodo hujši.

Kaj je zdajšnja vlada dejansko prejela v upravljanje?

Zdajšnja vlada je od prejšnje podedovala slabše stanje v gospodarstvu in tudi slabše stanje v javnem sektorju, kot je pričakovala. Dejansko se je porabilo 20 odstotkov več kot ustvarilo. V treh letih je izginilo 60 tisoč delovnih mest. Poleg tega niso več delali številni tujci, ker niso dobili dovoljenja za delo. Zaradi vsega tega je bilo v državno blagajno vplačanih manj prispevkov. Na drugi strani pa se je v teh letih zaposlilo 10 tisoč ljudi v javnem sektorju, pa tudi upokojencev je več. Zato se stanje v javnih financah dejansko slabša. Ocenjujem, da je javna uprava danes manj učinkovita, kot je bila leta 2008. Navsezadnje imamo preveč predpisov in preveč zaposlenih za izvajanje teh predpisov. V državi je tudi šibko bančništvo, zato ga je treba sanirati. Treba je pridobiti zaupanje kapitala, tako domačega kot tujega, zagotoviti je treba večjo pravno varnost, red in večjo pravičnost. Pravičnost tudi s tem, da je treba hitro obsoditi ves gospodarski kriminal.

Nekateri menijo, da gre za napad vlade na javni sektor. Je res tako?

Ne. Ukrepi niso napad na javni sektor. Javni sektor lahko deluje s sprejetjem in z uve-

► Ijavitvijo več organizacijskih ukrepov bolj učinkovito in lahko deluje tudi tako, da bodo državljanke in državljani dobili kvalitetnejše storitve na socialnem, izobraževalnem, zdravstvenem področju. Tudi to je eden od ciljev, ki ga je treba doseči. Gospodarstvo je že plačalo ceno te krize tudi s številnimi poslovnimi porazi posameznikov, likvidacijami, bankroti na trgu. Poslovni porazi, ki so hkrati večkrat tudi osebne tragedije, so zelo visoka cena, ki jo plačuje gospodarstvo. Treba je biti realen in sprejeti, da z različnimi demagoškimi in populističnimi pozivi ne bomo pripomogli k rešitvi težav v zvezi s preveliko javno porabo. Navsezadnje so tudi podatki o tem dovolj zgovorni. Ne nazadnje je poleg tega, da je 10 tisoč več zaposlenih v javnem sektorju kot pred tremi leti, je v javni upravi v povprečju letni dopust daljši za 10 dni. V času dopustov pa javna uprava ne ustvarja BDP. Vlada s temi ukrepi dejansko nikomur nič ne jemlje, v državi pač ni denarja za to, da bi se nadstandardne storitve še naprej plačevale.

Kaj pa javnofinančni primanjkljaj in kritike nekaterih, da nihče od Slovenije ne zahteva, da bi se ta tako hitro zniževal, da torej ni potrebno tako hitenje?

Vlada Boruta Pahorja je v letu 2009 Evropski komisiji obljubila, da se bo javnofinančni primanjkljaj zmanjšal na 3 odstotke BDP v letu 2013. Z zdaj predlaganimi ukrepi se bo javnofinančni primanjkljaj dejansko zmanjšal na to višino. V času, ko nekateri govorijo o tem, da ni treba zmanjševati primanjkljaja, smo dobili podatek, da se je v letu 2011 ta povečal še za eno odstotno točko. Pomembno je, da bodo ukrepi sprejeti. V zadnjem obdobju namreč ni bila sprejeta nobena rešitev, obdobje statusa quo pa pomeni nazadovanje.

Kako bo zdaj z interventnim zakonom? Če ne bo dogovorjen s socialnimi partnerji, kar najbrž ne bo, pričakujete še dodatne zaplete?

Mislím, da je še čas, da se stvari uskladijo, še je čas za to, da se temu zakonu ne nasprotuje na takšen način, kot je predlagano zdaj. Ta zakon ne prinaša niti velikih zmagovalcev niti velikih poražencev, prinaša le evolucijo na področju izdatkov. To pomeni, da ne gre za to, da bi kdorkoli želel koga premagati, gre za to, da se poraba prilagodi realnemu stanju. Če ne ukrepamo, ukrepi, s katerimi bomo povečali gospodarsko rast, ne bodo zaživel in imeli pozitivnega učin-

ka. Ob takšni javni porabi to pomeni, da socialne države ne bo za nikogar več. Krize zadolženosti ne moremo rešiti z nadaljnjim zadolževanjem. Navsezadnje tudi ni več dovolj časa. Če se ti ukrepi ne sprejmejo, nam bodo drugi predpisovali veliko hujše ukrepe, tako kot jih že predpisujejo Irski, Portugalski in Grčiji. Takrat pa bo veliko manj možnosti za socialni dialog.

Nekateri so se že sprijaznili s tem, da bodo imeli manjše plače, bolj jih je strah izgube delovnih mest. Ali obstajajo izračuni, koliko zaposlenih v javnem sektorju bo ostalo brez dela?

Teh izračunov nimam in jih ne poznam, slišim pa, da jih imajo nekateri ministri. Glede na to, da je treba javno upravo tudi na novo organizirati, ocenjujem, da bo delovnih mest manj. Mislím pa, da so pri tem še rezerve. V javnem sektorju je zaposlenih veliko ljudi, ki izpolnjujejo pogoje za polno upokojitve. Po drugi strani pa na nekaterih področjih v javnem sektorju primanjkuje ljudi, predvsem v inšpekcijskih službah. Ljudje se bodo morali prešolati, da se bodo lahko prerazporedili. Zagotoviti je treba rešitve, ki bodo omogočile predvsem to, da bodo ljudje lažje prešli z enega delovnega mesta na drugega. Danes je pač razvoj – ne samo slovenski, ampak tudi svetovni in evropski – takšen, da mlade generacije v življenju ne bodo opravljale le enega poklica, pač pa jih bodo morale gledati na tehnološki in družbeni razvoj opravljati več. To je danes tudi trend ali pa že kar stalnica v ZDA in tudi v Evropi. To pomeni, da bo v prihodnosti zelo malo možnosti za to, da bo posameznik začel kariero kot knjigovodja, upokojil pa se bo kot glavni računovodja v istem podjetju.

Kakšno pa je vaše stališče do zlatega fiskalnega pravila?

Izhodišče zlatega fiskalnega pravila je, da so v javnem sektorju izdatki uravnoteženi s prihodki. To seveda pomeni, da se države zavezujejo, tukaj govorimo o vseh državah EU (razen Velike Britanije in Češke, ki nista članici evroobmočja), da bodo porabile le toliko, kolikor dejansko ustvarijo. Glede na to, da v različnih obdobjih lahko pričakujemo različne krize pa seveda tudi naravne in druge nesreče, je predvidena rešitev v primeru izrednega dogodka, ko se lahko odstopi od tega osnovnega pravila. Zlato pravilo je povezano z ukrepi, ki jih je pripravila vlada. Prva država, ki ga je uvedla, je bila Švica, potem so sledile druge, tudi Nemčija. To pravilo naj bi zdaj uvedle tudi druge evropske države, ker so preprosto spoznale, da ni mogoče trošiti več kot ustvariš. Ne moremo porabiti nečesa, kar bodo ustvarjali prihodnji rodovi. To je moralno nespreje-

V zadnjih treh letih je javni sektor v državi potrošil 20 odstotkov več kot ustvaril. To pomeni, da se je javnofinančni primanjkljaj povečal na 6,4 odstotka bruto domačega proizvoda, kar pomeni, da vsako leto potrošimo 2 milijardi evrov več kot ustvarimo.

mljivo. Zato se je tudi v Sloveniji začel postopek za spremembo ustave. Delovna skupina, ki jo je ustanovila Ustavna komisija DZ, bo preučila besedilo, pripravila predlog in učinke, potem pa bomo predlagali spremembo ustave. Upam, da se bo to zgodilo v čim krajšem času. S predlaganimi ukrepi pa pravzaprav že danes uresničujemo to načelo. Če je to pravilo zapisano v ustavi, potem nobena vlada ne more trošiti več, kot država ustvari. Ustave torej ne spreminjamo za danes, spreminjamo jo za prihodnja leta, za prihodnje rodove. Ustava je dokument, v katerem so zapisana zlata pravila. Ne govorim le o fiskalnem zlatem pravilu, pač pa tudi o socialnem zlatem pravilu, saj je v ustavi že zapisano, da je Slovenija socialna država. To je zdaj popolnoma jasno. Nikakor pa država ni in ne more biti socialna ustanova. To je popolnoma nekaj drugega.

Veliko se govori o zmanjšanju javnih izdatkov, varčevanju. Kako pa je s povečanjem prihodkov v državni proračun? Veliko je namreč očitkov, da nekateri, tudi celotne družine, ki veljajo za bogataške, v državni proračun ne plačujejo skoraj nobenih davkov ali zelo malo. Kako bo to urejeno?

Ocenjujemo, da se bo iz dodatnih obdavčitev v državno blagajno steklo okoli 80 milijonov evrov. Pri tem pa je treba vedeti, da vlada na eni strani predlaga ukrepe za konkurenčnejše okolje. Razbremenila bo plače najproduktivnejših, tistih, ki prinašajo najvišjo dodano vrednost. Po drugi strani pa bodo bolj obdavčene najvišje plače in tudi kapital. To pomeni, da se bo spremenila stopnja davka za izplačane dividende, kapitalске dobičke in obresti s sedanjih 20 na 25 odstotkov. Poleg tega bo treba razmisliti tudi o davku na finančne storitve. Obdavčena bodo plovila in najmočnejši avtomobili, poleg tega tudi luksuzne nepremičnine in tiste, ki se ne uporabljajo za bivanje.

Kakšno pa je vaše stališče do nesorazmerij med premoženjem posameznikov in plačilom davkov?

V skladu z zakonom o davčnem postopku potekajo številni pregledi osebnega premoženja posameznikov in primerjava vrednosti premoženja s prijavljenimi dohodki. Težava je v tem, da je v zakonu o davčnem postopku zelo restriktivno opredeljena davčna tajnost. Zaradi tega so informacije o tem javnosti manj znane. Poleg tega je predvidena ustanovitev t. i. specialnih davčnih enot, ki bodo imele veliko večja pooblastila pri izvršbi in bodo lahko zelo hitro zaplenile protipravno pridobljeno premoženje.

Med ljudmi je kar precej pozivov, naj vlada razlasti posameznike, ki so v preteklosti obogateli na dvomljiv oziroma sporen

kaj urejalo. Kot vem, je predsednik uprave v odstopu, nadzorniki pa naj poskrbijo, da bo imenovana nova uprava. Včasih imam občutek, da so bili nekateri bankirji v državnih bankah doslej navajeni, da so za vsako stvar poklicali katerega od ministrov. Danes se to ne dogaja več. Nadzorniki imajo svojo vlogo in odgovornost in za odločitve ali neodločitve odgovarjajo tudi s svojim osebnim premoženjem. V skladu z zakonom o gospodarskih družbah na skupščini zamenjajo nadzornike in ti zamenjajo oziroma imenujejo upravo. To vlogo je treba dati torej nadzornikom. Drugo pa je vprašanje, povezano z lastništvom in dokapitalizacijo banke. Pri tem močno upam, da se bo banka dokapitalizirala z nedržavnimi sredstvi in da bo tudi dobila upravo, ki bo banko učinkovito vodila in upravljala.

Prejšnji teden je eden od slovenskih časnikov objavil podatek, da ima NLB za kar 3 milijarde evrov slabih posojil, kar je tretjina državnega proračuna. Kaj menite o tem?

Natančnega podatka o tem ne poznam. Če je to res, je to zelo veliko. Pristojni or-

Tudi javni sektor prispeva v BDP. Ob dejstvu, da BDP znaša približno 15 odstotkov na letni ravni in da je ta 35,6 milijarde evrov ter glede na število delovnih dni bo z enodnevno stavko nastala neposredna izguba v višini 21 milijonov evrov. To se bo odrazilo v višini BDP.

način, in naj šele potem zmanjšuje obseg nekaterih pravic. Je to sploh mogoče doseči ob zdaj veljavni zakonodaji?

Najprej je treba spremeniti zakonodajo. To je seveda mogoče doseči in mislim, da bomo to dosegli v zelo kratkem času.

Spremembe se torej pripravljajo ...

Tako je. To je sicer mogoče narediti tudi danes, vendar so postopki dolgotrajni. Najprej se je treba pri posamezniku napovedati, prinesiti sklep o izvršbi, temu sledi možnost pritožbe in podobno. Izvršba na nepremičnine traja izredno dolgo, zapletov je veliko, možnost pritožb vse to podaljšuje, odvetniki imajo pri tem poudarjeno vlogo. Postopki zato potekajo počasi. Zakonodajo bomo spremenili tako, da bo to mogoče narediti učinkovito. Davčna uprava in drugi sistemi bodo pri tem imeli več pooblastil.

Kako komentirate dogajanje v Novi Ljubljanski banki (NLB)? Ljudje namreč nimajo občutka, da bi se stvari urejale, hkrati pa banka vedno znova zahteva davkoplačevalski denar. Kaj se dogaja?

Tudi jaz nimam informacij, da bi se tam

gani bodo morali ugotoviti, koliko slabih posojil je nastalo zaradi tega, ker smo v krizi, kako so bila ta posojila zavarovana, kakšna so jamstva, kakšna je vrednost teh jamstev, kako so bila ta posojila dana, na podlagi kakšnih postopkov, ali je šlo morda za klientelistične povezave, za kreditiranje preko različnih poznanstev in se zato jamstva niso tako strogo upoštevala, kot bi bilo treba. Za vsako odločitev so ljudje. Nobena odločitev ni sprejeta brez ljudi in brez odgovornosti.

V medijih so se pojavile informacije, da boste kandidirali za predsednika uprave NLB. Je kaj na tem?

To so špekulacije.

Kaj pa za mesto predsednika uprave SID, tudi o tem se pojavljajo namigovanja?

Vse te špekulacije nastanejo predvsem takrat, ko nekdo ne želi, da bi neka oseba kandidirala, da se doseže nasprotni učinek. Teh špekulacij je ogromno, lahko pa potrdim, da gre izključno za špekulacije in da me niti vodenje SID niti NLB ta čas ne zanima. ■